

займатися певною діяльністю при вчиненні цього діяння має призначатись обов'язково у тих випадках, коли таке покарання не призначається як основне.

Література:

1. Закревський А. В. Особливості покарання за порушення права особи на захист. Юридична наука. 2015. № 12. С. 55-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2015_12_8.

2. Сміх В. В. Кримінальна відповідальність за порушення права особи на правову допомогу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів. 2011. 231 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-108>

ОСОБЛИВОСТІ ФІКСУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Попович Мирослав Вікторович

*доктор філософії (PhD) асистент кафедри кримінального права
юридичного факультету,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Фіксування правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби є важливим аспектом забезпечення дисципліни та правопорядку у військових формуваннях.

Після подій 2013 року, незаконної анексії Криму та частини територій на сході України, українське суспільство розпочало боротьбу за своє існування. Саме тому, на думку голови Верховного Суду Станіслава Кравченка: «на початку повномасштабного вторгнення велика кількість громадян нашої країни була добре підготовлена та мотивована дати відсіч ворогу. Зухвалість і жорстокість військових РФ викликали лють до окупантів – черги за зброєю і до ТЦК були по півкілометра». Голова Верховного Суду також зазначає, що в цей непростий час він працював над організацією роботи судів, в тому числі в зоні бойових дій, де велике скупчення військових, він звернув увагу: «що навіть коли пішли перші справи, пов'язані з порушенням порядку несення служби, питання ухилення від служби взагалі не було, а коли з'явилася необхідність поповнення та заміни військових на фронті, то

почали виникати певні негативні моменти. На третьому році війни люди, які були мотивовані йти воювати, виснажилися. І зараз та стадія, коли країні треба шукати ресурси для поповнення армії. Бачимо, що стало більше кримінальних проваджень, пов'язаних з мобілізацією і порядком несення військової служби, на слуху сумновідомо абревіатура СЗЧ (самовільне залишення частини), дезертирство, невиконання наказів та інше» [1].

Варто зазначити, що чинний Кримінальний кодекс України, містить розділ XIX «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)». Відповідно до ст. 401 ККУ: «Військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені цим розділом кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів. За відповідними статтями цього розділу несуть відповідальність військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом» [2].

Особливості фіксування таких правопорушень залежать від обставин, у яких вони були вчинені, наприклад, під час бойових дій або в умовах воєнного стану чи у мирний час.

Підставою для внесення відомостей до ЄРДР про кримінальне правопорушення та початку досудового розслідування є: «заява або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення чи самостійно виявлені слідчим, дізнавачем або прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення» [3].

За загальним правилом, відповідно до КПК України, кримінальні правопорушення вчинені військовослужбовцями підслідні слідчим органів державного бюро розслідувань (п.3 ч.4 ст.216 КПК України). В рамках кримінального провадження проводяться зазвичай наступні слідчі дії:

- 1) Огляд документів та матеріалів службового розслідування, яке проводилося у військовій частині.

- 2) У разі надходження виключно повідомлення про кримінальне правопорушення без додаткових матеріалів, огляд книги обліку

особового складу та інших книг, які ведуться у підрозділі, а також наказів командира військової частини.

3) Ретельна перевірка медичних документів на предмет придатності обвинуваченого до військової служби, збір при необхідності довідок, що підтверджують хворобу або знаходження особи на обліку тощо.

4) Перевірка службових документів наказів по особовому складу, наказів по стройовій, контрактів.

5) Огляд місця події.

6) Допит свідків.

7) Проведення експертиз.

8) Слідчий експеримент, та ін.

Варто зауважити, що досудове розслідування – «стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності». Основні завдання досудового розслідування включають збір доказів, встановлення фактів, виявлення осіб які вчинили злочин та підготовку матеріалів для подальшого судового розгляду. Це важлива стадія, яка допомагає забезпечити справедливості та ефективності правосуддя [4].

Отже, можна з упевненістю зазначити, що саме сьогодні, коли військові спільно з цивільним населенням України боронять нашу землю від російських окупантів, від стану законності та військового правопорядку у Збройних Силах та інших військових формуваннях, що діють відповідно до законодавства України, залежить ефективність виконання покладених на них вкрай важливих державних завдань із захисту суверенітету і територіальної цілісності України. Варто наголосити, що надзвичайно важливим є під час війни строго дотримуватися законодавчих норм у військовій сфері військовослужбовцям України, також останні зобов'язані, виконувати вимоги Військової присяги, накази командирів і начальників. Ці зобов'язання формують основу суспільних взаємин, що регулюють порядок проходження військової служби, і визначають характер та рівень небезпеки правопорушень, включно з військовими злочинами, які порушують встановлений порядок. Також важливу роль відіграють правоохоронні органи які уповноважені розслідувати правопорушення вчиненні проти встановленого порядку несення військової служби для підтримки стану законності та військового правопорядку у Збройних Силах та інших військових формуваннях.

Література:

1. Інтерв'ю голови Верховного Суду Станіслава URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1638220>
2. Кримінальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Попович М.В. Особливості ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) та інформаційно-телекомунікаційної системи на етапі досудового слідства. Том 4 № 85 (2024): Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. С. 393-398.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики КСУ, ВСУ, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2020. 1504 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-109>

СИСТЕМАТИЧНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Продан Тетяна Василівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права,*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Насильство – це негативне явище, яке існує у нашому суспільстві та проявляється у різноманітних формах. Однією з найпоширеніших форм насильства є домашнє насильство, яке існує в усіх країнах світу. Саме тому проблема домашнього насильства має глобальний характер та потребує ефективних заходів боротьби не лише на національному, але й на міжнародному рівні.

Відповідно до статичних даних Генеральної прокуратури України впливає, що рівень кримінальних правопорушень протягом 2022-2024 років є достатньо значним. Так, станом на 2024 рік обліковано 2807 кримінальних правопорушень у виді домашнього насильства, що на 102 кримінальних правопорушень більше порівняно з 2023 роком, та на 1113 – більше порівняно з 2022 роком. Загалом, це свідчить про динамічне зростання, а саме – на +3,8% порівняно з 2023 роком, та – на +80,8% порівняно з 2022 роком, кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень [1]. Відповідно, ми приходимо до